

Bitterhet när anrik pappersfabrik läggs ned

”Finland lever av skogen”, är ett gammalt talesätt som fortfarande gäller. Men papperstillverkaren UPM har satt i gång ett saneringsprogram där flera fabriker stängs. I brukssamhället Voikkaa är bitterheten stor när ortens största arbetsgivare försvinner och därmed hundratals jobb.

Text: Carl-Gustav Lindén, Kuusankoski Foto: Cata Portin

”Vi fick inte visa vad vi kan göra”, säger Jukka Mäkelä som har jobbat mer än tjugo år på Voikkaa och är ordförande för förtroendemännen vid pappersfabriken.

Fabriken gör bestruket tidskriftspapper och ser ut att vara i bra skick trots att den har 109 år på nacken. Plåten glänser i solskenet, byggnaderna är välskötta, vedhanteringen prydlig och de anställda säger att maskineriet är modernt. Det känns absurt att pappersfabriken snart ska tystna och monteras isär. Det kostar ju hundratals miljoner euro att bygga en likadan.

- Sliperiet där jag arbetar är det tredje nyaste i hela världen, säger Jukka Mäkelä som är ordförande i det fackliga rådet.

Fabriken är i själva verket så intressant att en rad spekulanter - både finska och ryska - har velat köpa anläggningen, men ägaren, skogsbolaget UPM, har sagt nej till alla förslag. Istället har nu 678 perso-

ner sagts upp. Beslutet kan bli dödsstöten för det lilla brukssamhället Voikkaa som ligger vid Kymmene älv i sydöstra Finland. Stängningen är en del av Finlands mest omfattande företagssaneringsprogram: 2557 anställda ska bort från UPM.

UPM har förbjudit media att gå in på fabriksområdet, av hänsyn till de anställda. När vi väntar vid huvudporten för att försöka tala med anställda som går av sina skift möts vi av undanlidande blickar och tystnad. Det har varit en tung vår och framtiden är oviss.

Hotet har funnits

Vi går istället till förtroendemännens kontor, en anrik byggnad i trä där många strejker planerats under årtiondena. Fackavdelning 36 står det på dörren. Intill ligger en gammal brandstation i rött tegel uppförd 1906, vars brandmän skulle försvara fabriken mot ödeläggande bränder. Jukka Mäkelä säger att hotet om en stängning legat över den förlusttyngda fabriken redan i många år, men ändå tycker han inte att arbetarna fick någon chans att visa vad de går för.

- Inget av de alternativ vi erbjöd dög, att ändra på produktionen, sälja fabriken eller genomföra ett sparprogram. Om vi hade fått ett års tid hade vi kunnat skära ned lönerna med 6-7 procent och det hade inneburit 100-150 arbetsplatser per år.

När bösten kommer ska UPM stänga sin pappersfabrik

Det enda facket lyckades få igenom i samarbetsförhandlingarna var att de som jobbat 35-40 år i bolaget inte ska behöva bli uppsagda, utan får pension. När UPM:s ledning i mars presenterade sitt beslut hänvisade koncernchefen Jussi Pesonen till det dåliga ekonomiska resultatet. Mäkelä fnyrer.

- Inte tror jag läget är så dåligt om företaget kan köpa egna aktier för 800 miljoner euro. Jag tror ledningen bara försöker skydda sig själv genom att försöka få upp aktievärdet.

Grym ledning?

I folkmun har Pesonen nu fått smeknamnet ”Julma-Jussi” (Grymme Jussi) och UPM:s saneringsprogram har

mött hård kritik på många håll, även i kyrkan och regeringen. I UPM-styrelsen sitter dock både förre Nokiachefen Jorma Ollila och Finlands tidigare president Martti Ahtisaari. Själv säger Pesonen sig vara förvånad över att ingen förstått vilken allvarlig situation Finlands pappersindustri hamnat i och att radikala åtgärder krävs. Hoppet om att pappersprisets nedåtgående kurva ska vändas är ute och överkapaciteten i världen för stor.

I själva verket har hela den finska skogsindustrin nedskärningar på gång, såväl UPM och Stora Enso som M-Real och Myllykoski. Det är en ödesfråga för Finland: skogsindustrin sysselsätter omkring femtiotusen personer och står för en fjärdedel av landets export.

Fabrikschefen Raimo Särkelä stöter vi på mellan två möten. Också för honom kom centralledningens beslut som en obehaglig överraskning. Nu försöker han mildra smälten. Ett företag inom underhållsbranschen, Empower, vill anställa mellan 50 och 100 metallarbetare. UPM har skrivit på ett treårigt kontrakt med företaget som ska verka i den tomma fabriken.

- Intresset är stort. Ett tjugotal andra företag har varit och tittat på lokalerna.

Pappersarbetarna får stöd om de vill starta eget. Varvsbolaget Aker Yards är också på inkommande för att anställa och vidareutbilda uppemot 200 metallarbetare för att bygga fartyg i Åbo och Raumo på västkusten. Aker och UPM ska stå för flyttkostnaderna och lovar både bostäder och arbetsplats för äkta makar.

Voikkaa ligger i staden Kuusankoski där en tiondel av befolkningen arbetar för UPM. I dag ligger arbetslösheten på drygt tolv procent, men stiger till över tjugo när fabriken i Voikkaa stängs. Vid arbetskraftsbyrån säger biträdande chef Päivi Kokkonen att man har fått en extra tjänst för att hantera uppsägningarna, men inga pengar än så

länge. På anslagstavlan finns denna dag sjutton annonser om lediga jobb: någon söker sköterskor, chaufförer, kioskförsäljare och snickare.

- Visst är det oroväckande när det handlar om ett så stort antal. En del har ju ingen utbildning, eller bara yrkesskola. Och är man närmare 60 år är det inte lätt.

Sdp-fäste

UPM har bildat en arbetsgrupp tillsammans med staden och den regionala arbetskrafts- och näringslivscentralen. Styrgruppen leds av stadsfullmäktiges ordförande Jukka Nyberg, socialdemokrat.

- När Finland gick in i EU hade vi en arbetslöshet på 25,5 procent och vi klarade oss ur det, så männe vi inte klarar det här också, säger Nyberg.

Kuusankoski är socialdemokraternas enda starka fäste i Finland utanför de stora städerna och regeringen - som styrs av sdp och centern - har lovat att staden ska få all stöd som bara är möjligt enligt EU:s regler. Detta är något som företagare landet över har reagerat på och Nyberg säger att intresset för att investera i Kuusankoski verkar vara stort. Hur många som är seriösa och vilka som är lycksökare och tror att uttrycket "maximalt stöd" innebär att staten täcker alla kostnader, ja det vågar han inte svara på. I år kan stödet uppgå till 15 procent av etableringskostnaderna, nästa år till 25 procent.

- Jag är inte riktigt säker på hur väl företagen känner till stödsystemen, men statens signal har nog uppmärksammats över hela landet. Nyberg har också en känsla av att många av landets uppfinnare ser en chans att få förverkliga sina idéer i Kuusankoski.

- Det är ett hårt arbete att reda ut om det går att göra något med dem och deras patent.

Inne i den närmaste staden Kuusankoski träffar vi en ung man, Jyrki, sittande med tre väninnor på

"Vi ska klara det här också", säger Kuusankoskis fullmäktigeordförande Jukka Nygren

Ännu är det lugnt vid arbetsförmedlingen i Kuusankoski

Parnells Pub vid gatan Valtatie. Ingen är särskilt intresserad av att diskutera pappersfabrikens öde.

- Farsan jobbar där, men han vill inte tala om vad som ska hända, säger Jyrki.

Alla fyra är överens om att folk diskuterade framtiden när nedläggningsbeskedet kom, men nu har diskussionen tystnat. Ämnet tycks kanske vara för svårt.